

INTERKULTURALNE KOMPETENCIJE VOJNIH NASTAVNIKA¹

Andrija Kozina²
Hrvatsko vojno učilište "Petar Zrinski"
andrija.kozina@morh.hr

Sažetak: Transformacijom Hrvatskog vojnog učilišta u visokoobrazovnu i znanstveno- istraživačku vojnu ustanovu javlja se potreba za neprekidnim profesionalnim razvojem vojnih nastavnika. Vojni poziv ima određene implikacije u duhovnom, moralnom, kulturnom, društvenom i gospodarskom razvoju društva, samim time i vojni nastavnik ima jednu od presudnih uloga u odgoju i obrazovanju budućih dočasnika i časnika. Da bi mogao ispuniti sve izazove koji su pred njega postavljeni, vojni nastavnik mora posjedovati osim ključnih kompetencija i interkulturalne kompetencije ne samo časnika nego i vojnog nastavnika. Na razvoj interkulturalnih kompetencija časnika po našem mišljenju najviše utječe školovanje u vojnim školama, sudjelovanje u mirovnim misijama i sam rad u multinacionalnim NATO-ovim zapovjedništvima. Jedan je od glavnih ciljeva i zadaća povezanih s budućnosti vojnih škola osmišljavanje načina unapređenja i stručnog osposobljavanja i usavršavanja nastavnika u vojnom odgoju i obrazovanju.

Ključne riječi: kompetencije časnika, kompetencije nastavnika, interkulturalne kompetencije, vojni nastavnik

Uvod

Transformacijom Hrvatskog vojnog učilišta u visokoobrazovnu i znanstvenoistraživačku vojnu ustanovu, određivanje potrebnih kompetencija vojnih nastavnika bit će jedan od imperativa Oružanih snaga Republike Hrvatske. Vojno je obrazovanje kao i cijelo obrazovanje u Republici Hrvatskoj pod utjecajem brojnih promjena. Nastale promjene odnose se ne samo na vojna pitanja, nego i na odgojno-obrazovni proces. Polaznici vojnih škola zahtijevaju drugačije odnose s vojnim nastavnicima, suvreme-

-
- 1 Stavovi izneseni u članku izražavaju osobno mišljenje autora, nisu službeni stavovi institucije u kojoj radi niti se odnose na stanje i odnose u Oružanim snagama Republike Hrvatske.
 - 2 Andrija Kozina, mag. paed., doktorand je na poslijediplomskom doktorskom studiju pedagogije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nastavnik je u Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski".

na se tehnologija stalno mijenja, svaka je informacija lako dostupna i provjerljiva, društvo je sve više kategorizirano, dolazi do brzih promjena u svijetu te globalizacije u političkom i vojnom smislu. Sekulić-Majurec (2005: 272) navodi da “(...) dok je jučer nastavnik bio vođa i onaj koji je nudio znanje, danas on mora preuzeti ulogu katalizatora učenja i usmjeravatelja obrazovnog procesa.” Smanjenjem oružanih snaga i povećanjem njihove svrhovitosti, vojnici, dočasnici i časnici moraju biti kompetentni i osposobljeni za obnašanje više raznovrsnih dužnosti u sklopu svoje vojne karijere. Hrvatsko vojno učilište u regiji se pozicioniralo kao jedna od vodećih vojnih obrazovnih ustanova.³ Sukladno naprijed navedenom nužno je osposobiti sve nastavnike Hrvatskog vojnog učilišta za provođenje kvalitetne, kreativne i suradničke nastave. U zaključcima rasprave HAZU (2008: 1) navodi se: “U razvoju obrazovanja težište treba prvenstveno biti na poboljšanju kvalitete nastave i na adekvatnijim sadržajima.” Da bi se navedeno moglo ostvariti, potrebno je sustav vojnog odgoja i obrazovanja prilagoditi novim izazovima interkulturalnog obrazovanja. Kozina (2011: 197) navodi da se od “(...) hrvatskog časnika sve više zahtijeva interkulturalna kompetentnost, cjeloživotno učenje, poznavanje kulture te etničke i jezične raznolikosti zemlje u kojoj će boraviti kao pripadnik mirovne misije.” Vojni nastavnici koji su ujedno časnici moraju biti osposobljeni za provođenje promjena, moraju razumjeti nove putove, načine i temeljne spoznaje učenja i poučavanja. Palekčić (1999: 170) napominje da nastavnik s jedne strane mora učiniti nastavne sadržaje pristupačnim učenicima, prezentirajući bit i unutarnju strukturu, a s druge strane mora učiniti učenike osjetljivim na usvajanje nastavnih sadržaja. Kyriacou (2001: 30) ističe: “Nastavnik mora biti sposoban izvući korist iz prakse i osvrta na vlastiti rad, a mora biti i motiviran za to.”

Vojni nastavnik

Časnik tijekom cijelog svojeg vojnog obrazovanja (formalnog, neformalnog, informalnog)⁴ ima kao nužnost imperativ razvoja svojih kompetencija. Razvojem

3 Sve je više polaznika Zapovjedno stožerne škole “Blago Zadro” i Ratne škole “Ban Josip Jelačić” iz drugih država: Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Albanije, Savezne Republike Njemačke, Ukrajine i dr.

4 *Formalno obrazovanje* označava djelatnost koja se izvodi prema programima koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta radi stjecanja stručnog znanja, vještina i sposobnosti. Nakon završetka takvog programa polaznici dobivaju javnu ispravu. *Neformalno obrazovanje* označava organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje i usavršavanje za rad, za različite socijalne aktivnosti te za osobni razvoj. Provodi se u ustanovama za obrazovanje odraslih, trgovačkim društvima, tvrtkama, udrugama, sindikatima, političkim strankama, sportskim društvima, različitim centrima itd. Provodi se neovisno o službenom obrazovnom sustavu i ne vodi izdavanju javnih isprava. *Informalno obrazovanje* obuhvaća aktivnosti u kojima osoba prihvaća stajališta i pozitivne vrednote te vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline. Prirodna je pojava u svakodnevnom životu i za razliku od formalnog i neformalnog obrazovanja ne mora se odvijati svjesno.

svojih kompetencija časnici potiču kvalitetu rada, razvoj svoje organizacije i postrojbe, a time doživljavaju uspjeh, postignuća i napredovanja u službi ili promaknuća u viši čin. Dio časnika koji je stekao ključne kompetencije ima mogućnost raditi u Hrvatskom vojnom učilištu kao vojni nastavnik te prenositi svoje iskustvo i znanje na časnike koji se nalaze na vojnom školovanju. Sam je vojni nastavnik vrlo bitan čimbenik u mogućim promjenama koje je potrebno provesti u vojnom obrazovanju. Moramo biti svjesni da je dosadašnju ulogu vojnog nastavnika nemoguće promijeniti preko noći. Sam strah od promjena, pa i samog napretka, te neizvjesnost oko transformacije Hrvatskog vojnog učilišta slaba su motivacija. Tomu najviše pogoduje neinformiranost nastavnika, njihovo nedovoljno sudjelovanje u donošenju važnih odluka povezanih s vojnim obrazovanjem, nemogućnost stručnog usavršavanja te samo nezadovoljstvo statusom nastavnika u OS RH. Moramo biti svjesni da se "(...) znanje ne sastoji samo od informacija, nego i od vrijednosti." (Previšić i suradnici, 1999: 12). Svaki se nastavnik razlikuje po tome koliko je spreman učiti, uložiti slobodnog vremena u pripremu nastave, primjenu novih nastavnih metoda i oblika te suvremenih didaktičkih sustava nastave. "Nastavnika treba osposobljavati kao nositelja promjena, a ne pukog izvršitelja propisanih obveza." (Pivac, 2009: 133).

Danilović (2011: 2) navodi da su sva dosadašnja istraživanja pokazala da društvo očekuje od nastavnika da ima najmanje: 200 pozitivnih moralnih osobina, 195 uloga i funkcija, 50 vrsta različitih kompetencija, da posjeduje znanja iz najmanje 10 nastavnih predmeta te da je sposoban provesti 80 vrsta i oblika učenja, tj. vrsta nastave i poučavanja, što se ne očekuje ni za koje drugo zanimanje koje je više cijenjeno i poštovano u društvu. "Posao učitelja je dosta zahtjevan i odgovoran pa je razumljivo da su mu potrebne višebrojne kompetencije koje se razvijaju u početnoj izobrazbi i dalje profesionalnim usavršavanjem temeljenim na načelima cjeloživotnog obrazovanja koje obuhvaća formalno i neformalno učenje." (Jurčić, 2012: 15). Sve se to može preslikati i na vojnog nastavnika.

Da je status nastavnika vrlo važan u odgojno-obrazovnom procesu prepoznato je još u Preporuci o statusu učitelja, pod pokroviteljstvom UNESCO-a, gdje se napominje: "Treba priznati da napredak u odgoju i obrazovanju u velikoj mjeri ovisi o stručnoj spremi i sposobnostima učiteljstva općenito i o ljudskim, pedagoškim i tehničkim osobinama svakog pojedinog učitelja." (UNESCO, članak 4, 1966: 2) Zbog svega navedenog u vojnog nastavnika treba poticati razvoj općeg, stručnog, psihološko-pedagoškog i interkulturalnog obrazovanja. Hrvatić (2005: 254) navodi: "(...) položaj učitelja u suvremenoj školi, u procesu odgoja i obrazovanja, danas je temeljno drugačiji nego u ranijim razdobljima." Općepoznato je da najveći utjecaj na ono što učenici nauče ima postojeće znanje i umijeće njihovih nastavnika. Uzevši u obzir razvoj kompetencija nastavnika proizlazi da: "(...) učiteljska struka ima drugu dodatnu dimenziju koju nemaju mnoge druge struke, a to je da učitelj i nastavnik trebaju kompetentno poticati razvoj kompetencija kod svojih učeni-

ka (polaznika).” (Piršl, 2011: 65) Upravo zbog toga Cindrić, Miljković, Strugar (2010.) navode da je organizacija obrazovanja nastavnika ključno pitanje svih reformi sustava. “Da bi se, dakle interkulturalizam mogao provoditi, prvo je potrebno za takav rad osposobiti one koji rade na odgoju i obrazovanju mladih, posebice učitelje.” (Peko, A. Mlinarević, V. Jindra, R., 2009: 132) Određivanje i poboljšanje interkulturalnih kompetencija vojnih nastavnika ne smije se prepustiti njihovoj samoinicijativi, nego bi trebalo biti planska i sustavna aktivnost kojom bi se podignula kompetentnost vojnih nastavnika kao i sama kvaliteta sveukupnog vojnog obrazovanja. “Sama pedagogija interkulturalizma usmjerava se na stjecanje novih znanja, ali i razgradnju stereotipa i predrasuda koje inače toliko otežavaju susrete i drugima i novima.” (Previšić, 1994: 21)

Nažalost, u Hrvatskoj je zvanje vojnog nastavnika slabo regulirano te prema tome nisu propisane specifične vještine, stavovi, znanja, vrednote i odgovornosti potrebni za obavljanje dužnosti vojnog nastavnika. Nastavnik ne smije biti “(...) sputan samoregulirajućom paradigmom slijepog držanja za ‘propisani’ plan i program te udžbenik koji ga slijepo vodi.” (Previšić, 2010: 169) Mora biti metodički i didaktički kompetentan, u svojem radu primjenjivati inovativne metode, a stečene kompetencije stalno nadopunjavati, nadograđivati i sustavno razvijati da bi ih mogao svakodnevno primjenjivati u svojem radu s polaznicima vojnih škola.

Interkulturalne kompetencije vojnih nastavnika

Ako želimo da vojni nastavnici djeluju u izgradnji vojnih kompetencija dočasnika i časnika koji se nalaze na vojnom školovanju u HVU-u⁵, nužno im je omogućiti stjecanje potrebnih kompetencija samih vojnih nastavnika. “Znanje, kompetencija i komunikacija tri su suvremene komponente koje objedinjuje idealan obrazovni tip.” (Previšić, 2007: XXIII) Kompetencije vojnih nastavnika ne možemo samo povezati s njihovom vojnom strukom, metodikom i didaktikom. One su vrlo složene, multidisciplinarne i uključuju područje prava, sociologije, multikulturalizma, globalizacije, psihologije i dr. Vojni nastavnici moraju dobro vladati barem jednim svjetskim jezikom te biti informatički pismeni kako bi mogli pratiti inozemne stručne radove, knjige i zbornike radi poboljšanja nastavnog rada. Moramo biti svjesni da u sve složenijem cjeloživotnom obrazovanju vojnog nastavnika sve veću ulogu ima interkulturalno obrazovanje. “S obzirom da se kvaliteta nastavnika ne ogleda samo u njegovim znanjima i vještinama, nego i u kvaliteti njegove ličnosti, vrijednosnih sustava te (interkulturalnom) identitetu i (interkulturalnim) stavovima, način na koji će te karakteristike biti prenesene u indikatore njegove kvalite-

5 Hrvatsko vojno učilište definirano je kao visokoobrazovna vojna ustanova koju čine Ratna škola, Zapovjedno stožerna škola, Časnička škola, Dočasnika škola i Škola stranih jezika.

te ovisi o dominantnoj socijalnoj, kulturalnoj i naposljetku, obrazovnoj politici.” (Bedečković, 2011: 145). Kyriacou (2001: 25-27) navodi da su temeljna nastavnička umijeća (nastavničke kompetencije): planiranje i pripremanje za nastavni sat, izvedba nastavnog sata, vođenje i tijek nastavnog sata, razredni ugođaj, disciplina, ocjenjivanje učeničkog napretka, osvrt i prosudba vlastitog rada.

Jurčić (2012: 19) kompetencije učitelja jasno dijeli u pet područja: “(...) 1. kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma nastave; 2. kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa; 3. kompetencije učitelja u području utvrđivanja učinkovita postignuća u školi; 4. kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednog ozračja te 5. kompetencije učitelja u području odgojnog partnerstva s roditeljima.”

Svi nastavnici⁶ poučavaju učenike, studente i odrasle osobe te su ključni čimbenici provedbe odgoja i obrazovanja. Zbog toga su znanja nastavnika i sam razvoj njihovih kompetencija u mnogim zemljama od nacionalnog interesa. Europska Unija uvidjela je važnost ključnih kompetencija nastavnika. Da bi bila sigurna u kvalitetu provedbe odgoja i obrazovanja, donijela je dokument o ključnim kompetencijama europskih nastavnika (*Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, 2005.). Dokument određuje tri ključne kompetencije koje mora imati svaki nastavnik⁷:

- *Raditi s drugima*: nastavnik obavlja svoj posao u struci u skladu s vrijednostima socijalne inkluzije i poticanja razvoja svakog učenika. Mora imati znanja o ljudskom razvoju, iskazivati samopouzdanje te surađivati s kolegama. Mora biti sposoban raditi s učenicima kao pojedincima i podupirati ih da postanu punopravni sudionici i aktivni članovi društva. Isto tako, mora biti sposoban raditi tako da potiče i razvija socijalnu inteligenciju učenika i suradnju s ostalim kolegama radi poboljšanja vlastitog učenja i poučavanja.
- *Služiti se znanjima, tehnologijom i informacijama*: nastavnik mora biti sposoban služiti se različitim oblicima i tipovima znanja. Obrazovanje nastavnika i njegov osobni razvoj mora mu omogućiti pristup, analizu, evaluaciju i prijenos znanja uz djelotvornu primjenu tehnologije. Pedagoške vještine trebale bi mu omogućiti dobro upravljanje sredinom i uvjetima u kojima se organizira učenje te zadržati intelektualnu slobodu donošenja odluka tijekom poučavanja. Njegovo znanje povezano s korištenjem informatičke tehnologije treba mu omogućiti uspješno učenje i poučavanje. Nastavnik bi trebao biti vodič i potpora učenicima u raznim mrežama u kojima mogu naći potrebne informacije. Mora dobro vladati nastav-

6 Pod pojmom nastavnici u ovom se kontekstu smatraju svi odgojno-obrazovni djelatnici koji rade u osnovnoj školi, srednjoj školi, veleučilištima i visokim školama te na visokim učilištima.

7 Zbog važnosti i lakšeg razumijevanja navedene su kompetencije preuzete u izvornom obliku.

nim sadržajem, a učenje shvaćati kao cjeloživotni proces. Praktična i teorijska znanja trebala bi mu omogućiti učenje iz vlastitog iskustva te prilagođivanje široke lepeze strategija učenja i poučavanja potrebama učenika.

- *Raditi u društvu i za društvo*: nastavnik svojim radom znatno pridonosi pripremi učenika za ulogu odgovornih europskih građana. Trebao bi promovirati mobilnost i suradnju u Europi, poticati interkulturalno razumijevanje i uzimanje u obzir različitosti. Treba imati razumijevanje za ravnotežu između poštivanja i svjesnosti o raznolikosti učeničkih kultura i određivanju zajedničkih vrednota. Isto tako, mora razumjeti čimbenike koji stvaraju koheziju i isključenost u društvu te biti svjestan etičkih dimenzija društva znanja. Mora biti sposoban djelotvorno raditi s lokalnom zajednicom, surađivati s roditeljima, upravom škole i predstavnicima raznih grupa. Njegovo iskustvo i stručnost trebali bi pridonositi rastu kvalitete znanja. (*Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, 2005: 3-4).

Iz navedenih ključnih kompetencija koje mora imati svaki nastavnik, dvije od tri ključne kompetencije koje su nužne nastavnicima imaju izrazite značajke interkulturalizma i možemo ih deklarirati kao interkulturalne kompetencije⁸: znati raditi s drugima i raditi u društvu i za društvo. Te kompetencije omogućuju svakom nastavniku rad u multikulturalnom i interkulturalnom obrazovnom okružju. Hrvatić jasno navodi (2008: 204) da su tek oni koji dobro poznaju obilježja i vrijednosti svojeg nacionalnog i kulturnog identiteta osposobljeni da budu nositelji i promicatelji vlastite kulture te da oni mogu biti ravnopravni u stupanju u kontakt s drugim kulturama i ostvariti interkulturalnu komunikaciju.

Vojni nastavnik kao osoba koja radi s odraslima i provodi obrazovanje časnika ujedno je i andragoški djelatnik. Zbog te činjenice moramo biti svjesni da vojni nastavnik mora imati i razvijene ključne kompetencije za rad na obrazovanju odraslih. Za potrebe razvoja ključnih kompetencija za obrazovanje odraslih Europska Unija naručila je studiju *Research voor Beleid* (2010.) kojom je jasno definirano sedam ključnih kompetencija svakog andragoškog djelatnika.

Ključne su kompetencije⁹ andragoških djelatnika:

1. osobna kompetencija: sposobnost sustavne refleksije vlastite prakse, učenja i osobnog razvoja: **sposobnost autonomnog cjeloživotnog učenja**

8 Hrvatić i Piršl (2007: 348) navode da je interkulturalna kompetencija shvaćanje karakterističnih vjerovanja i ponašanja pojedinih društvenih skupina unutar pluralnog društva koje se ističu svojom posebnosti u odnosu na dominantnu kulturu, etničnost, rasu, religiju, tjelesnu odnosno mentalnu sposobnost, spolnu i/ili rodnu orijentaciju.

9 U izvornom se tekstu umjesto *ključnih kompetencija* koristi sintagma *generičke kompetencije*. Riječ je o sposobnostima koje su važne za obavljanje svih aktivnosti u sektoru obrazovanja odraslih. (*Research voor Beleid*, 2010: 12).

2. interpersonalna kompetencija: sposobnost komuniciranja i suradnje s polaznicima, kolegama i djelatnicima: **sposobnost dobrog komunikatora, timskog igrača i mrežnog radnika**
3. profesionalna kompetencija: sposobnost preuzimanja odgovornosti i svijesti o institucionalnom okviru unutar kojeg se obrazovanje odraslih odvija na svim razinama: **sposobnost odgovornosti za budući razvoj obrazovanja odraslih**
4. kompetencija korištenja teorijskog i praktičnog znanja na vlastitom području poučavanja/djelovanja: **sposobnost eksperta**
5. didaktička kompetencija: sposobnost primjene različitih metoda, stilova i tehnika, uključujući nove medije, te spoznaje o novim mogućnostima i vještinama u radu s odraslima: **sposobnost primjene raznih metoda, stilova i tehnika poučavanja u radu s odraslima**
6. motivacijska kompetencija: sposobnost osnaživanja odraslih polaznika kako bi se mogli razvijati u smjeru autonomnog cjeloživotnog učenja: **sposobnost motivatora**
7. kompetencija uspješnog snalaženja unutar heterogenih i raznolikih skupina: sposobnost nošenja s grupnom dinamikom i heterogenosti prethodnih iskustava, obrazovnih potreba i motivacija odraslih polaznika: **sposobnost rada u heterogenim i raznolikim skupinama.**

Prve se tri kompetencije odnose na profesionalnost i imaju značenje interkulturalnih kompetencija, sljedeće tri više su fokusirane na pedagoško-didaktičke kompetencije, a moram istaknuti da je sedma kompetencija jedna od temeljnih interkulturalnih kompetencija.

Zbog složenosti zvanja vojnog nastavnika te složenosti provedbe kvalitetnog vojnog obrazovanja nisu dovoljne samo naprijed navedene kompetencije nastavnika i andragoga. Vojni nastavnik je prije svega časnik, tj. vojnik, i mora imati vojničke vještine, znanja i odgovornosti. Wong i sur. (2003, 7-10) proučavajući postojeću literaturu o vojnom upravljanju i menadžmentu navode metakompetencije¹⁰ koje mora imati svaki časnik: Identitet – sposobnost razumijevanja povratnih informacija o sebi i promjena svojega samopoimanja.

- Mentalna prilagodljivost – sposobnost učenja temeljena na okružju u kojem se nalazi, snalažljivost i mogućnost improvizacije.
- Kroskulturalna inteligencija – sposobnost razumijevanja kulture izvan svojih organizacijskih, ekonomskih, vjerskih, društvenih, geografskih i političkih granica.

10 *Metakompetencija* je ona kompetencija koja je tako snažna da utječe na sposobnost osobe za stjecanje ostalih kompetencija. (Zook, 2006: 6)

- Interpersonalna zrelost – definira nekoliko međuljudskih vještina: osnaživanje, izgradnju konsenzusa, pregovaranje, sposobnost analiziranja, izazov i sposobnost promjene kulture organizacije kako bi se uskladilo s okruženjem. Uključuje i sposobnost preuzimanja odgovornosti.
- Svjetski ratnik¹¹ – mogućnost razumijevanja čitavog spektra upravljanja na strateškim i nižim razinama, uključujući združene, međuagencijske i multinacionalne operacije.
- Stručnost – shvaćanje da časnici nisu samo pripadnici vojske, nego predstavljaju i svoju državu, narod i međunarodnu organizaciju koju zastupaju.

Za navedenih se sedam metakompetencija koje bi morao imati svaki časnik može reći da su zapravo i interkulturalne kompetencije jer bez njih niti jedan časnik ne bi mogao kvalitetno raditi s pripadnicima drugih vojnih organizacija u multinacionalnim zapovjedništvima. Bez njih ne bi bio sposoban raditi niti s drugim partnerima u području provedbe vojnih operacije (ratnih i potpore miru) kao što su policijske snage, nevladine i vladine organizacije te Ujedinjeni narodi.

Osim navedenih metakompetencija koje bi morao imati svaki časnik, vojni nastavnik kao onaj koji upravlja obrazovnim procesom mora imati i ključne kompetencije vojnog vođe. U projektu pod nazivom *Ključne kompetencije vođa* Philip W. Gay Sr. (2008.) jasno je odredio potrebne ključne kompetencije vojnih vođa: biti predvodnik drugima, proširivati svoj utjecaj izvan zapovjednog lanca, voditi primjerom, biti komunikativan, moći stvoriti pozitivno ozračje, znati se pripremiti za zadaću, omogućiti razvijanje ostalih te znati iskoristiti dobivene rezultate. Uzimajući u obzir navedene ključne kompetencije vojnog vođe, vojni nastavnik određuje jasan smjer i viziju provedbe nastave s jasno definiranim ishodom učenja. Osim toga, kvalitetno raspolaže vremenom i dodijeljenim prostorom te pobuđuje motivaciju polaznika za samostalno učenje i aktivno sudjelovanje u nastavi.

“Pitanje interkulturalne kompetencije postaje sve važnije tijekom posljednjih godina zbog pojave globalizacije i svjetskih kontakata među velikim tvrtkama, organizacijama, ali i pojedincima, koji se ne mogu zamisliti bez uspješne komunikacije.” (Hrvatić, Piršl, 2007: 346) Prema Hofstedeu (2009: 19-20) šest značajki koje mora imati obučavatelj interkulturalnog obrazovanja čine: sposobnost stvaranja sigurne atmosfere, primjena iskustva iz prve ruke, primjena raznih teorija, spremnost za razumijevanje otvorenog svijeta, vrlo dobra pripremljenost, i na kraju, ne smije očekivati čudo od prvog dana obuke.

11 Po sintagmom *svjetski ratnik* misli se, da se većina vojnika u današnjem svijetu nalazi u provedbi operacija (vojnih ili mirovnih) u stranim zemljama diljem svijeta.

Hrvatić i Piršl, (2007: 352) navode da bi se razvoj interkulturalne kompetencije mogao ostvariti proučavanjem: "(...) a) prirode odnosa prema kulturama, njihovog mijenjanja tijekom vremena i utjecaja na globalno društvo, b) međuodnosa između dominantne i manjinske kulture unutar društva, c) važnih kulturnih iskustava i/ili postignuća, ali i doprinos pojedinaca koji se odlikuju različitošću glede kulturnog podrijetla, klasne, spolne i rasne pripadnosti (...)".

Zaključak

Ako bismo sintetizirali sve naprijed navedene ključne kompetencije i kompetencije koje mora imati obučavatelj interkulturalnog obrazovanja, možemo zaključiti da gotovo svaka kompetencija potrebna vojnom nastavniku ima u sebi (barem mali) dio koji se odnosi na interkulturalnu kompetenciju. Višestruka područja rada vojnog nastavnika podrazumijevaju i prepoznavanje interkulturalnih kompetencija u svim područjima njegova rada, kroz opće vojne predmete pa sve do provedbe vojnih vježbi. Vojni nastavnik mora biti svjestan svojih interkulturalnih kompetencija, ali ih ne možemo promatrati i shvaćati odvojeno od svih ostalih kompetencija koje mora imati jer se interkulturalne kompetencije nalaze kao potka u svim njegovim ključnim kompetencijama. Interkulturalne kompetencije sadržane su u ključnim kompetencijama europskih nastavnika, kompetencijama andragoških djelatnika i metakompetencijama koje mora imati svaki časnik. Vojni nastavnik kao širitelj interkulturalnog obrazovanja mora razvijati svoje interkulturalne kompetencije kao osnovu za kvalitetnu provedbu nastave.

LITERATURA:

- Bedeković, V. (2011) *Interkulturalne kompetencije cjeloživotnog obrazovanja nastavnika*. Pedagoški istraživanja 8 (1), 139-149.
- Bognar, L. (2008) Interkulturalizam i civilno društvo. 6. susret pedagoga Hrvatske. [Preuzeto 21. prosinca 2012. godine sa <http://ladislav-bognar.net/files/Interkulturalizam%20i%20civilno%20dru%C5%A1tvo.pdf>]
- Cindrić, M. Miljković, D. Strugar, V. (2010) *Didaktika i kurikulum*. IEP-D2, Donja Lomnica: Ekološki glasnik d.o.o.
- Danilović, M. (2011) Nastavnik kao uzor, model, idol, ideal, simbol, vrednost, tj. mera, savršenog i svestrano obrazovanog čoveka. Tehnologija, informatika i obrazovanje za društvo učenja i znanja, 6. Međunarodni Simpozijum, Tehnički fakultet Čačak, [Preuzeto 20. prosinca 2012. g. http://eprints.ugd.edu.mk/4032/1/Rosetta_Radovi%20zbornika%20I.pdf]
- EUROPEAN COMMISSION Directorate – General for Education and Culture (2005) *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*. [Preuzeto 20. studenog 2012. sa http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_

- en.pdf] Gay, Philip, W., Sr. (2008.) *Leadership core competencies, Strategy Research Project*, Carlisle Barracks, U.S. Army War College.
- HAZU (2008) Preporuke temeljene na raspravi Inovativnost, istraživačko sveučilište i poduzeće zasnovano na znanju. [Preuzeto 22. prosinca 2012. godine sa http://info.hazu.hr/upload/file/Dokumenti/Inovativnost_istrazivacko_sveuc_30_04_08.pdf]
- Hofstede, G. (2009) *Research on culture: how to use it in training?*, European J. Cross-Cultural Competence and Management, Volume 1 (1) Geneva (14-21)
- Hrvatić, N. (2005) *Kurikulum pedagoške izobrazbe i interkulturalne kompetencije učitelja*, Pedagogijska istraživanja, 2 (2), 251-266.
- Hrvatić, N. Piršl, E. (2007) *Kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja*, U: Previšić, V. (ur.) *Kurikulum – Teorije metodologija sadržaj struktura*. Zagreb, Školska knjiga, 333-356.
- Hrvatić, N. (2008) *Interkulturalne dimenzije nacionalnog kurikuluma*, Pedagogijska istraživanja, 5 (2), 197-208.
- Jurčić, M. (2012.) *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*, Zagreb, RECEDO d.o.o.
- Kozan Naumescu, A. (2008) *Science Teacher Competencies in Acknowledged Based Society*, Acta Didactica Napocensia, sv. 1, br. 1, 2008., str. 25-30.
- Kozina, A. (2012) *Interkulturalno obrazovanje hrvatskih časnika*, U: Posavec, K. Sablić, M. (ur.), *Pedagogija i kultura*. Zbornik radova: *Interkulturalna pedagogija: prema novim razvojjima znanosti o odgoju*. Zagreb: Hrvatsko pedagogijsko društvo, str. 197-207.
- Kyriacou, Ch. (2001) *Temeljna nastavna umijeća*. EDUCA, nakladno društvo, d.o.o. Zagreb.
- Mayer, E. (1992) *Key competencies: report of the Committee to advise the Australian Education Council and Ministers of Vocational Education, Employment and Training on employment – related key competencies for postcompulsory education and training*. [Mayer report] Canberra, Australian Capital Territory.
- Navy Leadership Competency model (NLCM) (text taken from a Center for Naval Leadership briefing) [Preuzeto 28. ožujka 2012. sa <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/navy/navy-ldr-comp.htm>]
- Palekčić, M. (1999) *Nastavni sadržaji i znanje*. Osnove suvremene pedagogije, Zagreb, HPKZ, 265- 290.
- Peko, A. Mlinarević, V. Jindra, R. (2009) *Interkulturalno obrazovanje učitelja – što i kako poučavati*. U: Peko, A. Mlinarević, V. (ur.) *Izazovi obrazovanja u multikulturalnim sredinama*, Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Učiteljski fakultet: Nansen dijalog centar.
- Piršl, E. (2011) *Odgoj i obrazovanje za interkulturalnu kompetenciju*. Pedagogijska istraživanja, 8 (1), 53-70.
- Pivac, J. (2009) *Izazovi školi*, Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta, Školska knjiga, Zagreb.
- Previšić, V. (1994) *Multi- i interkulturalizam kao odgojni pluralizam*, ur. Matijević, M. Pranjić, M. Previšić, V. *Pluralizam u odgoju i školstvu*, Zagreb, Katehetski salezijanski centar (19-22)
- Previšić, V. i sur. (1999) *O nekoliko pojmova*, U: Mijatović, A. Previšić, V. (ur.) *Demokratska i interkulturalna obilježja srednjoškolaca u Hrvatskoj*, Zagreb, Interkultura.

- Previšić, V. (2007.) *Pedagogija: prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*, U: Previšić, V. Šoljan, N. Hrvatić, N. (ur.) *Pedagogija prema cjeloživotnom obrazovanju i društvu znanja*, Prvi kongres pedagoga Hrvatske, Zagreb, Hrvatsko pedagoško društvo (XV-XXIV).
- Previšić, V. (2010) *Socijalno i kulturno biće škole: kurikulumске perspektive*. Pedagoška istraživanja, 7 (2), 165-176
- Research voor Beleid (2010.) *Key competences for adult learning professionals, Contribution to the development of a reference framework of key competences for adult learning professionals*, Final report. Zoetermeer: Research voor Beleid.
- Sekulić-Majurec, A. (2005.) *Kurikulum nove škole – istraživački izazov školskim pedagozima*. Pedagoška istraživanja, 2 (2), 267-277.
- UNESCO (1966) Preporuka o statusu učitelja. Međunarodna konferencija o statusu učitelja.
- Wong, L. Gerras, S. Kidd, W. Pricone, R. Swengros R. (2003) "Strategic Leadership Competencies", Strategic Studies Institute [Preuzeto 27. kolovoza 2012. S: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ssi/wong.pdf>]
- Zook, A. M. (2006) "Military competency – Based Human Capital Management: A Steps Toward The Future", USAWC Strategy Research Project, U.S. Army War College, Pennsylvania [Preuzeto 27. kolovoza 2012. sa <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA448319>]

INTERCULTURAL COMPETENCIES OF MILITARY TEACHERS

Andrija Kozina

Summary: *With the transformation of the Croatian Defence Academy into high educational and scientific research military institute there is a need for continuous professional development of military teachers. Military vocation has certain implications in spiritual, moral, cultural, social and economic development of the society. Accordingly, a military teacher has a key role in upbringing and education of future NCOs and officers. In order to meet all challenges in front of him, and in addition to having key qualifications, the military teacher should possess intercultural competencies not only as an officer but as a military teacher too. The development of intercultural competencies of an officer is influenced by education and training in military schools, participation in peace keeping missions and the work in multinational NATO commands. One of the main goals and tasks concerning the future of military schools is creating ways of improvements and professional achievements of teachers in military upbringing and education.*

Key words: *competencies of officers, competencies of teachers, intercultural competencies, military teacher*